

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Sotsiaalministeerium

Meie: 15.06.2023 nr

info@sm.ee

Pöördumine seoses pikaajalise kaitstud töö teenuse jätkumisega 2024. aastast

Eesti Puuetega Inimeste Kojani (edaspidi EPIKoda) on jõudnud info, et pikaajalise kaitstud töö teenuse rahastamine lõpetatakse 2023. aasta lõpuga. Meieni jõudnud info kohaselt plaanitakse pikaajalise kaitstud töö teenuse saajad ümber tõsta töötamise toetamise teenusele ning edaspidi kohalike omavalitsuste toele, kes hakkavad psüühikahäirega inimestele pakkuma vajaduspõhiseid toetusmeetmeid. EPIKoja ja meie võrgustiku jaoks puudub selgus, kuidas üleminek toimub ning kas vastavad toetusmeetmed katavad ära kõikide teenust vajavate inimeste vajadused. Loetletud toetusmeetmed on sihitud psüühikahäiretega inimestele, kuid pikaajalise kaitstud töö teenuse sihtgrupiks on erinevad puudega inimesed. Oleme tõsiselt häiritud, et puuetega inimeste õiguste eest seisva organisatsioonina ei ole meid ühegi arutelu juurde kaasatud, info jõuab meieni läbi erinevate kanalite ning tuleviku osas valitseb teadmatus ja segadus, puudub igasugune kommunikatsioon.

Eelmise aasta kevadel andis ministeerium EPIKojale selge sõnumi, et 2022. aasta jooksul töötatakse välja teenuselt väljumise strateegia ja lahendused, kuidas plaanitakse puuetega inimestele tööelus osalemiseks toetust pakkuda, kaasates selleks erinevaid osapooli. Käesoleva hetkeni ei ole EPIKoda ega meie võrgustikuliikmeid ühtegi vastavasse arutellu kaasatud. Oleme varasemalt sama teema vaates avalikult öelnud, et ümberkorraldusi planeerides on oluline

Toompuiestee 10, Tallinn 10137

tel. 6616629

registrikood 80014660

e-post: epikoda@epikoda.ee

Kodulehekülg: www.epikoda.ee

a/a EE10 0520 3058 4000 SEB pank

osapooli kaasata, alternatiive tutvustada ning läbi dialoogi jõuda lahendusteni. Seda enam, et antud olukorras on tegemist sihtgrupi jaoks eluliselt oluliste muudatustega ja planeeritavad muudatused kitsendavad/piiravad seniseid võimalusi. Vastavateks aruteludeks puuetega inimestega on olnud piisavalt aega, sest ministriumile on teada olnud projektirahastuse lõppemine juba pikka aega.

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon artikkel 27 toob välja, et riik tunnustab puuetega inimeste õigust tööle teistega võrdsetel alustel. Kõik puuetega inimesed ei ole võimelised töötama avatud tööturu tingimustes või vajavad selleks pikemaajalist toetust, mistõttu riik peab puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaselt tagama võimalused tööelus osalemiseks. Kaitstud töö pakub puuetega inimestele enese teostamise võimalust ja suuremat iseseisvust. Teine ja mõtestatud tegevus on oluline osa eneseteostusest ning see on vajalik ka neile inimestele, kes avatud tööturule ei jõua või kes jõuavad sinna pikema aja ja suurema toe abil.

Meie poole on tulnud arvukaid pöördumisi, kuidas kaitstud tingimustes töötamine on puudega inimeste elu muutnud ning võimaldanud inimestel täisväärtuslikult ühiskonnaelus teistega võrdselt osaleda. Teenuse mittejätkumine tähendaks puudega inimese jaoks koju istuma jäämist, mis omakorda suurendab riske vaimse tervise probleemide süvenemisse, mis omakorda tõstab koormust meditsiini- ja sotsiaalsüsteemile, lähedastest rääkimata.

Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit selgitab, et intellektipuudega inimesed on endiselt üks enim tööturult tõrjutud sihtgrupp, kes vajavad pikaajalist, pidevat toetust ühiskonnas toimetulekuks. Pikaajalise kaitstud töötamise teenuse rahastamise lõpetamine oleks äärmiselt suur tagasilöökk intellektipuudega inimeste sihtgrupile. EL toetusega oleme loobunud institutsioonidest ja ehitanud ning kolinud psüühikahäirega inimesed elama uutesse väikestesse kodudesse, tõmbekeskustesse. Seda eesmärgiga kaasata inimesi ühiskonda ja tööturule, võimaldada neil inimestel iseseisvamalt, väärikamalt elada. Ilma võimaluseta osaleda töötegevustes, kaob inimestel motivatsioon ning võimalus tunda ennast ühiskonna osana, olla kaasatud ühiskonna igapäevaellu. Pikaajaline kaitstud töötamine, intellektipuudega inimeste

Toompuiestee 10, Tallinn 10137

registrikood 80014660

a/a EE10 0520 3058 4000 SEB pank

tel. 6616629

e-post: epikoda@epikoda.ee

Kodulehekülg: www.epikoda.ee

mõttes, ei saa kahjuks kunagi olema produktiivne, isemajandav ettevõtmine. Puuduva töövõimega inimestelt ei saa teenuse raames oodata äriühingule vajalikku produktiivsust. Riigi osalus antud teenuse toetamiseks on ja jääb möödapääsmatuks vajaduseks. Pikaajaline kaitstud töötamine on võtmetähtsusega teenus käivitunud deinstitutionaliseerimise programmis. Intellektipuudega inimeste kaasamine ühiskonda peab siduma erinevaid valdkondi, mitte piirduma inimeste ümberkolimisega. Intellektipuudega inimeste kaasamine ühiskonda on pikaajalist toetust vajav protsess. Tulemusi võime oodata aastate pärast, kuid ilma kaitstud töötamise teenuseta, laguneb pikk aega laotud torn kokku. Intellektipuudega inimesed jäävad istuma väiksemate perekodude tubade voodiäärtele nagu vanasti suuremates kodudes. Erihoolekandeteenuste rahastus ei ole piisav antud sihtgrupile mõtestatud, juhendatud päevase tegevuse korraldamiseks.

Eesti Vaegkuuljate Liit toob välja, et kuulmislangusega inimesed ja kurdid on oodanud pikalt kaitstud töö sihtgrupi laiendamist. Soovitakse, et kaitstud tööd saaksid teha ka vaegkuuljad ja kurdid, kes iseseisvalt tööturul hakkama ei saa- ja neid on palju. Seni ei ole nimetatud sihtgrupiga üldse arvestatud. Eesti Vaegkuuljate Liitu suunatakse inimesi rehabilitatsiooniteenuseid saama nii Töötukassa kui SKA poolt ning meeskonna ülesandeks on mh inimesi avatud tööturule aidata. Selliseid kliente on ca 2/3 kõikidest nende poolt suunatavatest inimestest. Paraku on sobivaid tööandjaid väga vähe, kes oleksid valmis igapäevast regulaarset juhendamist pakkuma. Tugiisiku teenust, mida töötukassa pakub, ei soovi tööandjad kasutada, kuna toetus on väike ning tugiisik peab ka ise ettevõttes oma ülesanded ära täitma. Probleem on üle-eestiline.

Eesti Pimedate Liidu sõnul on kaitstud töö nägemispuudega inimeste kogukonnas ääretult oluline aste sisenemaks avatud tööturule. Paljudel nägemispuudega inimestel pole võimalik siseneda avatud tööturule, isegi kui arvestada Töötukassa poolt pakutavaid teenuseid. Pikaajalise kaitstud töö teenus on end nägemispuudega inimeste kontekstis korduvalt tõestanud kui efektiivne meetod inimeste kaasamisel tööellu. Turvalises ja kindlas keskkonnas töötamine tekitab inimeses töötamise harjumuse, annab hädavajalikke oskusi igapäevatöö tegemiseks, mida avatud tööturul tegutsevad tööandjad täna pakkuda ei saa ning julguse tulevikus siseneda avatud tööturule. Kuna

Eestis puudub täna võimalus nägemispuudega inimesele kutseharidust omandada või häid tugiteenuseid kasutada, et ülikoolis õppida, on paljudel nägemispuudega inimestel töötamise suhtes psühholoogiline ebakindlus. Eesti Pimedate Liit peab hädavajalikuks, et pikaajalise kaitstud töö alternatiiv laieneks ka nägemispuudega inimestele. Probleem on üle-eestiline.

EPIKoja võrgustik ootab viivitamatult selgeid ja konkreetseid vastuseid, kuidas planeerib Sotsiaalministeerium kõikidele sihtgruppi kuuluvatele inimestele kaitstud tööalase teenuse alates 2024. aastast tagada. Millised vastavad analüüsid ja tegevused on ümberkorraldusteks tehtud? Oleme häiritud, et taaskord ei ole puuetega inimesi neid puudutavates olulistes teemades kaasa rääkima kutsutud. Riik on kohustatud vastavalt kaasamise heale tavale ja puuetega inimeste õiguste konventsioonile kaasama puuetega inimesi nendega seotud otsustusprotsessidesse. Ootame pöördumisele kõrgendatud tähelepanu ja kiiret vastust ning palume Sotsiaalministeeriumil tõsiselt hinnata endapoolset kaasamise heast tavast kinnipidamist. Oleme seisukohal, et Sotsiaalministeerium peab poliitikate planeerimisel olema järjepidev ja inimese keskne.

Lugupidamisega

(digitaalselt allkirjastatud)

Maarja Kraiss-Leosk
Tegevjuht
Eesti Puuetega Inimeste Koda

Jakob Rosin
Juhatuse esimees
Eesti Pimedate Liit

Toompuiestee 10, Tallinn 10137

registrikood 80014660

a/a EE10 0520 3058 4000 SEB pank

tel. 6616629

e-post: epikoda@epikoda.ee

Kodulehekülg: www.epikoda.ee

Agne Raudmees

Juhataja

Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit

Külliki Bode

Juhatuse esinaine

Eesti Vaegkuuljate Liit

Toompuiestee 10, Tallinn 10137

registrikood 80014660

a/a EE10 0520 3058 4000 SEB pank

tel. 6616629

e-post: epikoda@epikoda.ee

Kodulehekülg: www.epikoda.ee